

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*
Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Vakspecifieke regels voor de beoordeling

Vanaf examenjaar 2016 wordt in de centrale examens Nederlands havo en vwo als gevolg van het besluit van de toenmalige staatssecretaris de correctheid van het taalgebruik getoetst bij alle antwoorden op open vragen. Voor de beoordeling gelden de volgende vakspecifieke regels:

- 1 De correctheid van het taalgebruik wordt getoetst bij alle antwoorden van de kandidaat op open vragen.
  - Onder incorrect taalgebruik moet worden verstaan: spelfouten (inclusief fouten in de werkwoordspelling) en fouten in de zinsbouw (inclusief verkeerde woordvolgordes en congruentiefouten).
  - Bij open vragen die geen antwoord in een of meerdere volledige zinnen vereisen, wordt alleen de juistheid van de spelling van het antwoord beoordeeld en niet de grammaticaliteit van het antwoord. De reikwijdte van vakspecifieke regel 1 wordt hiermee beperkt.
  - Bij de beoordeling van de spelling dient uitgegaan te worden van de schrijfwijze volgens de *Leidraad bij de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje)*.
  - Zelfstandig gebruik van bijzinnen (als in: "Omdat ...") dient niet fout te worden gerekend.
  - Voor incorrect taalgebruik worden maximaal vier scorepunten in mindering gebracht. Hierbij dient de volgende aftrekgeregeling te worden gehanteerd:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Deze aftrekgeregeling geldt onverkort voor alle kandidaten.
  - In afwijking van Algemene regel 5 geldt voor incorrect taalgebruik dat elke fout binnen een antwoord op een vraag wel afzonderlijk dient te worden aangerekend.
  - De fouten voor incorrect taalgebruik dienen los van de inhoudelijke beoordeling te worden geregistreerd en de daarbij behorende aftrekpunten dienen bij de laatste beoordelingscomponent uit het correctievoorschrift te worden genoteerd.
- 2 Het is kandidaten niet toegestaan telegramstijl te gebruiken of verkort te citeren bij vragen waarbij in volledige zinnen moet worden geantwoord. Voor een antwoord op deze vragen dat geheel in telegramstijl of als verkort citaat is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- 3 Voor alle open vragen met een maximumaantal woorden geldt: indien kandidaten een vraag herhalen alvorens zij tot een antwoord komen, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.
- 4 Wanneer een antwoord op een open vraag het maximumaantal woorden overschrijdt, worden alleen de woorden van het antwoord tot het toegestane maximum in de beoordeling betrokken met inachtneming van vakspecifieke regel 3. Spel- en taalfouten in de overschrijding van het maximumaantal woorden tellen dus niet mee.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag die betrekking heeft op de hoofdgedachte van de tekst worden 2 scorepunten toegekend.

Aan het juiste antwoord op de overige meerkeuzevragen wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1 Denken we wel genoeg?

1 B 1

2 C 1

3 **maximumscore 1**

De kern van een goed antwoord is:

een van de volgende:

- Je denkt het beste/beter / je krijgt de beste/betere ideeën tijdens een simpele taak / als je kijkt naar iets wat beweegt.
- Je komt op goede ideeën als 20 procent / een klein gedeelte van je brein bezig is.

Beoordeel de spelling.

4 B 1

5 **maximumscore 1**

De kern van een goed antwoord is:

een van de volgende:

- Ons creatieve denken neemt af / we komen niet meer op interessante gedachten (als we elk vrij moment opvullen met externe prikkels).
- De telefoon is (in de kassarij) een (directe) concurrent van het creatieve denken.
- Als je overprikkeld raakt (door de telefoon) dan kun je minder goed denken / kom je niet meer op interessante gedachten.

Niet goed:

We zijn verslaafd aan onze telefoons.

Maximumlengte van het antwoord: 20 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 A 1

7 **maximumscore 1**

een van de volgende:

- “Zelfs op de sportschool of in bad luisterde ik podcasts voor mijn werk.” (regels 113-115)
- “De hele dag door laten we onze gedachten overschreeuwen.” (regels 118-119)

Beoordeel de spelling.

8 **maximumscore 2**

De kern van een goed antwoord is:

- (Er is sprake van een) overhaaste generalisatie. 1
- (Deze argumentatie is niet aanvaardbaar, want) de voorbeelden (over ons werk op kantoor) tonen (nog) niet aan dat het (hele) moderne leven erop is ingericht om het denken onmogelijk te maken. 1

Beoordeel de spelling.

9 **maximumscore 3**

De kern van een goed antwoord is:

gebied	prijs die we op dat gebied betalen
creatief:	Ons creatieve denken neemt af. <al gegeven>
economisch:	(1) We zijn minder innovatief (geworden). / We komen niet / moeilijk in een ‘flow’.
politiek:	(2) een van de volgende: – Mensen nemen eerder een kant-en-klare / ondoordachte mening aan. – Mensen kunnen niet werkelijk over hun mening in gesprek gaan. – Het is een gevaar voor de democratie.
persoonlijk:	(3) We kunnen overprikkeld raken. / We kunnen fysieke klachten krijgen.

per juist benoemd element 1

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

	leefstijl	uiteindelijke gevolg van deze leefstijl
tekst 1 alinea 6 tot en met 9	(1a) We stoppen elk vrij moment vol met externe prikkels. <al gegeven>	(1b) Onze denkruimte is geslonken. / We komen niet meer op creatieve gedachten / goede ideeën.
tekstfragment 1	(2a) We zijn (tegenwoordig) altijd maar bezig met inspanning. / Alles wat we doen is actief.	(2b) We ontspannen niet meer. / We weten (soms) niet hoe we (echt) moeten ontspannen.

indien drie elementen juist	2
indien twee elementen juist	1
indien minder dan twee elementen juist	0

Opmerking

Het (onjuiste) gebruik van hoofdletters aan het begin van een antwoord telt niet mee in de beoordeling.

Beoordeel de spelling en grammatica.

11 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Yoga sluit (1) *wel* aan bij wat de auteur van tekst 1 graag wil bereiken, want (2) yoga is een manier om je af te schermen van / helpt tegen prikkels.

Ook goed:

(1) *niet*

(2) het leidt niet (per se) tot (echt/goed) denken.

Opmerking

Alleen het scorepunt toekennen als beide antwoordelementen juist zijn.

Beoordeel de spelling.

Tekst 2 Ook als AI onze teksten schrijft, moeten we zelf blijven leren denken

12 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

een van de volgende:

- De mogelijkheden (van ChatGPT) zijn onuitputtelijk.
- Het internet explodeerde.

Beoordeel de spelling.

13 maximumscore 3

De kern van een goed antwoord is:

Het gaat om de analogie tussen

(1) (de opkomst van) ChatGPT / schrijvende/tekstgenererende AI en

(2) (die van) de rekenmachine en/of Wikipedia / het schrift.

De inhoudelijke overeenkomst tussen beide delen van de analogie zou volgens alinea 6 zijn dat

(3) onnodige routinetaken uit handen worden genomen / er meer tijd is voor verdieping.

De analogie klopt niet, want

(4)

een van de volgende:

- taalvaardigheid omvat meer dan het vormen van correcte zinnen.
- schrijven is een (essentiële menselijke) vaardigheid die we niet kunnen uitbesteden / die we (koste wat het kost) moeten behouden.
- schrijven is geen onnodige routinetaak.
- schrijven is (onlosmakelijk) verbonden met denken/het denkvermogen.

indien vier elementen juist

3

indien drie elementen juist

2

indien twee elementen juist

1

indien minder dan twee elementen juist

0

Opmerkingen

- De antwoorden bij de nummers 1 en 2 mogen ook worden omgedraaid.
- Het (onjuiste) gebruik van hoofdletters aan het begin van een antwoord telt niet mee in de beoordeling.

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:
een van de volgende:

- Prompten leert je niet denken.
- Prompten is een passievere/oppervlakkigere vorm van denken.
- Bij prompten hoef je niet zelf je gedachten te verwoorden.
- Als studenten helder willen leren denken, moeten ze zelf leren schrijven.

Beoordeel de spelling en grammatica.

15 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:
een van de volgende:

- Schrijven is niet de enige manier om een hoogontwikkeld taal- en begripsvermogen te ontwikkelen.
- Het gaat (te/erg) ver om te zeggen dat onze democratie op het spel staat / in gevaar wordt gebracht (als het taal- en begripsvermogen van burgers achteruitgaat).
- De stap van vertrouwd zijn met argumenten en conceptuele verbanden naar (gevaar voor) de democratie is te groot.

Maximumlengte van het antwoord: 25 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

16 maximumscore 1

(alinea) 8:

een van de volgende:

- “(Ik merk het zelf keer op keer:) je denkt pas helder als je je gedachten op papier kunt zetten.” (regels 98-100)
- “Het schrijfbambacht en goed taalgebruik zijn onlosmakelijk verbonden met het denkvermogen.” (regels 102-105)
- “Als studenten helder willen leren denken, moeten ze zelf leren schrijven.” (regels 105-107)

(alinea) 10:

- “Onze democratie is gebaseerd op een hoogontwikkeld taal- en begripsvermogen.” (regels 114-117)

Opmerking

Voor toekenning van het scorepunt moet uit beide alinea's een correct citaat zijn gegeven.

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 C 2

18 **maximumscore 2**

De kern van een goed antwoord is:

- De auteur van tekst 2 en Frank Benneker zijn het uiteindelijk (1) *niet* met elkaar eens over het gebruik van AI bij het schrijfonderwijs, want 1
- (2) volgens (de auteur van) tekst 2 kan AI niet gebruikt worden in het schrijfonderwijs, terwijl AI volgens Benneker / volgens tekstfragment 2 kan helpen een schrijfproduct slimmer te organiseren / wél gebruikt kan worden (in het schrijfonderwijs) / zal zorgen voor een andere manier van schrijven / voor schrijven op een dieper niveau. 1

Ook goed:

- De auteur van tekst 2 en Frank Benneker zijn het uiteindelijk (1) *niet* met elkaar eens over het gebruik van AI bij het schrijfonderwijs, want 1
- (2) volgens (de auteur van) tekst 2 kan AI niet gebruikt worden in het schrijfonderwijs, maar volgens Benneker / volgens tekstfragment 2 wel. 1

Opmerking

Het (onjuiste) gebruik van hoofdletters aan het begin van een antwoord telt niet mee in de beoordeling.

Beoordeel de spelling.

19 **maximumscore 1**
(kritisch) denken

Beoordeel de spelling.

Overkoepelende vragen bij tekst 1 (Denken we wel genoeg?) en tekst 2 (Ook als AI onze teksten schrijft ...)

20 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- tekst 1: 1
een van de volgende:
  - Technologie belemmert ons denken / is een concurrent van ons (creatieve) denken / zorgt voor (te) veel externe prikkels.
  - Door (de komst van) technologie hebben we geen ruimte meer om te denken.
- tekst 2: 1
een van de volgende:
  - Technologie/AI neemt ons denken over. / We besteden ons denken uit aan technologie/AI.
  - Door (de komst van) technologie leren we niet meer (zelf) denken / denken we veel passiever.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 4

De kern van een goed antwoord is:

	tekst 1	tekst 2
Voorwaarde voor een goed functionerende democratie:	(1a) in gesprek gaan (over hun mening) / een doordachte mening hebben / vormen / zelf denken	(2a) een hoogontwikkeld taal- en begripsvermogen hebben / vertrouwd zijn met argumentatie en conceptuele verbanden / begrip van moeilijke concepten (als tolerantie, algemeen belang en rechtsstaat)
Manier om aan deze voorwaarde te voldoen:	(1b) genoeg/meer (tijd nemen tot) nadenken / ervoor zorgen dat onze denkruimte niet slinkt / denkruimte creëren	(2b) taalvaardigheid/het leren hanteren van het woord prioriteit geven in ons onderwijs / studenten dwingen om zelf te blijven nadenken als ze iets moeten schrijven

per juist benoemd element

1

Opmerking

Het (onjuiste) gebruik van hoofdletters aan het begin van een antwoord telt niet mee in de beoordeling.

Beoordeel de spelling.

Tekst 3 Zal de deelauto ooit de privéauto van de troon stoten?

22 C 1

23 maximumscore 3

De kern van een goed antwoord is:

- Slechts 2 procent (van de Nederlanders) gebruikt een deelauto. / Slechts 0,02 procent van de autoritten wordt met een deelauto gemaakt. / Het aantal deelauto's is klein. 1
- De deelauto/Deze wordt gebruikt als vervanging van het openbaar vervoer / de fiets. 1
- Het is moeilijk om winst te maken met deelauto's. 1

Beoordeel de spelling en grammatica.

24 maximumscore 3

De kern van een goed antwoord is:

drie van de volgende:

- (De eigen auto biedt) individuele vrijheid / instantmobiliteit. / (De eigen auto staat) altijd voor de deur.
- (De eigen auto is) (relatief) goedkoop/goedkoper (geworden).
- (De eigen auto is) beter (dan vroeger).
- (De eigen auto) houdt het netwerk (van familie en vrienden) bij elkaar / zit in ons sociale weefsel gebakken.

per juist benoemd element 1

Niet goed:

De eigen auto is te goed.

Beoordeel de spelling.

25 D 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 4

De kern van een goed antwoord is:

De deelauto is goed voor het milieu, want	(a) het beslag op grondstoffen (en ruimte) neemt af / door autodelen zijn er minder auto's nodig (waardoor het beslag op grondstoffen en ruimte afneemt).
Een mogelijk negatief gevolg voor het milieu kan optreden wanneer men de deelauto	(b) gebruikt als vervanging van het openbaar vervoer/de fiets / op een willekeurige plek achterlaat.
De gebruiker van de deelauto verliest	(c) individuele vrijheid/instantmobiliteit / het gemak van een auto voor de deur.
De deelauto biedt de stad een oplossing voor	(d) de groei van het wagenpark / de schaarse ruimte / parkeerproblemen.
en kan uitkomst bieden wanneer de eigen auto	(e) zijn ecologische grenzen heeft bereikt. <al gegeven>

per juist benoemd element

1

Opmerking

Het (onjuiste) gebruik van hoofdletters aan het begin van een antwoord telt niet mee in de beoordeling.

Beoordeel de spelling en grammatica.

27 C

1

28 maximumscore 2

- optimistisch: a en c
- pessimistisch: b en e

indien vier elementen juist

2

indien drie elementen juist

1

indien minder dan drie elementen juist

0

29 maximumscore 1

“In Amsterdam kun je prima zonder auto, maar op het platteland verschaalt het aanbod aan voorzieningen en ben je juist meer aangewezen op de auto (, zegt onderzoeker Peter Jorritsma van het KiM.)” (regels 120-124)

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

30 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

Deze suggestie wordt (1) *niet* ondersteund door de gegevens in bron 2, want (2) ook de deelauto wordt (het meest) gebruikt voor bezoeken aan familie en vrienden / draagt bij aan het in stand houden van het netwerk van familie en vrienden.

Opmerking

Alleen scorepunten toekennen als beide antwoordelementen juist zijn.

Maximumlengte van het antwoord: 25 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica

Tekst 4 Zou ons nieuws er anders uit kunnen zien?

---

31 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

- de auteur heeft de papieren krant opgezegd / leest de krant nu digitaal / bekommernis om het milieu
- de hoeveelheid verschrikkelijk nieuws (die niet meer te verwerken is)

Opmerking

Alleen een scorepunt toekennen als beide antwoordelementen juist zijn.

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

32 maximumscore 4

De kern van een goed antwoord is:

Dit is het probleem dat de auteur ervoer:	(1) Ze werd somber van (alle ellende in) het nieuws / kon de hoeveelheid slecht nieuws niet meer verwerken.
Dit is de manier waarop zij dit probeerde op te lossen:	(2) Ze ging zich voor het nieuws afsluiten / besloot een nieuwsmijder te worden.
Deze oplossing mislukte, omdat	(3) het moeilijk blijkt om je terug te trekken uit de maatschappij. <al gegeven>
Hier noemt de auteur drie verschillende redenen voor:	(4a) Er blijft altijd nieuwsgierigheid (naar wat er gebeurt in de wereld).
	(4b) Vrienden en collega's / anderen vertellen je wat er mis is in de wereld / houden je op de hoogte (van het nieuws).
	(4c) Sociale media houden je op de hoogte (met breaking news) / komen met breaking news.

indien vijf elementen juist	4
indien vier elementen juist	3
indien drie elementen juist	2
indien twee elementen juist	1
indien minder dan twee elementen juist	0

Opmerking

De antwoorden bij nummers 4a, 4b en 4c mogen ook in een andere volgorde worden genoemd.

Beoordeel de spelling en grammatica.

33 B	1
34 B	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

35 maximumscore 3

De kern van een goed antwoord is:

oplossing	(1) de berichtgeving (over al die gebeurtenissen) moet anders / de menselijke maat (in de berichtgeving) moet terug
manier	(2) letten op (de drie aspecten) hoop, handelingsperspectief en waardigheid / op geloof, hoop en liefde
uiteindelijke doel	(3) (berichtgeving waardoor boosheid en wanhoop kunnen leiden tot) actie / optimisme

per juist benoemd element 1

*Maximumlengte van het antwoord: 35 woorden
Beoordeel de spelling.*

36 D 1

Incorrect taalgebruik

---

37 Regeling met betrekking tot incorrect taalgebruik in de antwoorden op open vragen

Voor incorrect taalgebruik worden maximaal vier scorepunten in mindering gebracht. Hierbij dient de volgende aftrekregeling te worden gehanteerd:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Zie Vakspecifieke regel 1 voor exacte aanwijzingen omtrent aftrek.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinerator in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 24 juni.

6 Bronvermeldingen

- tekst 1 Floor Rusman, NRC, 28 en 29 mei 2022
tekst 2 Ariën Voogt, NRC, 15 december 2022
tekst 3 Peter Giesen, de Volkskrant, 16 augustus 2022
tekst 4 Liesbeth Wytzes, Elseviers Weekblad, 3 september 2022
tekstfragment 1 Paula Vaarkamp, www.rtlnieuws.nl, 15 november 2020
tekstfragment 2 Thijs Doorenbosch, www.agconnect.nl, 14 april 2023
bron 1 + bron 2 Kennisplatform CROW (2021), Deelauto- en deelfietsmobiliteit in Nederland

